

Мукачівський державний університет
Кафедра психології
Малопольський державний університет імені Вітольда Пілецького в Освенцімі
Університет прикладних наук в м. Ельблонг
Пряшівський університет
Волинський національний університет ім. Лесі Українки

Становлення особистості: персоногенетичний контекст

Збірник тез доповідей

III Міжнародної науково-практичної конференції

Україна, Мукачево 23-24 квітня 2025 р.

УДК 159.923.2:159.922(043.2)

*Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет Науково-технічною радою
Мукачівського державного університету (Протокол № 3 від 23.05.2025 р.)*

C11

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції, 23-24 квітня 2025р., м. Мукачево / ред. кол. Л. І. Капітан (гол. ред.) та ін. Мукачево: Вид-во МДУ, 2025. 157 с.

Редакційна колегія:

Капітан Л. І. – д. істор. н., професор (голова); Туріс І. Ю. – к. філол. н., доцент;
Корнієнко І. О. – д. психол. н., професор; Щербан Т.Д. – д. психол. н., професор; Брецько
І. І. – к. психолог. н., доцент; Воронова О. Ю. – к. психолог. н., доцент.

ТАЇСІЯ ЯМЧУК

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології

Мукачівський державний університет

МАРІАННА ДОЛИНАЙ

старший викладач кафедри психології

ОКСАНА ГОРІНА

здобувачка вищої освіти

Мукачівський державний університет

АДАПТАЦІЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком повномасштабної війни питання навчання стало менш актуальним, адже пріоритети українців різко змінилися. Їх основними цілями стала безпека, допомога армії та країні. Війна є наднормальною екстремальною ситуацією, що вимагає від організму постійної мобілізації психічних та фізичних ресурсів задля подолання небезпеки. Режим виживання потребує багато сил та енергії, тож здається, що вчитися, а тим більше пристосовуватися до нових умов, в яких перебуває освіта в Україні, немає сенсу. Проте війна не триватиме вічно, і з часом настане момент, коли доведеться замислитися про своє майбутнє.

Науковці визначають період навчання в закладі вищої освіти як етап життя, що є ключовим для подальшого особистісного та професійного розвитку людини. У зв'язку з цим, дуже важливо, щоб молоді люди включалися в навчальний процес, успішно справлялися з вимогами до навчання, опановували компетенції, які вони могли б успішно застосовувати в майбутньому. Ефективність виконання основного завдання здобувача неможливе без соціальної адаптації. Соціальна адаптація здобувачів до освітнього процесу є основою їх подальшого становлення. Вона включає не тільки пристосування до нових умов навчання та отримання знань, а й до нового соціального оточення, нових умов проживання, та в цілому до життя під час війни.

Соціальна адаптація здобувачів поділяється на: професійну, що проявляється у пристосуванні до характеру, змісту, умов і організації навчального процесу, а також у формуванні навичок самостійності в навчальній і науковій роботі; соціально-психологічну, що передбачає пристосування особистості до групи, взаємовідносин у ній, формування власного стилю поведінки. Соціально-психологічна адаптація до умов воєнного конфлікту відбувається як адаптація до соціально напруженого середовища, що постійно змінюється, тому важливо змістити акцент із стану адаптованості на властивості адаптивності особи і спільноти, які пов'язані із такими поняттями, як життестійкість, психологічна пружність, групова ефективність. Велике значення має часовий інтервал адаптації. В умовах війни необхідно, щоб цей процес відбувався якомога швидше без особливих соціальних та психологічних втрат.

Швидкість адаптації та її ефективність багато в чому залежать від

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей 23-24 квітня 2025 р.

психоемоційного стану самих здобувачів. В умовах воєнного конфлікту рівень тривоги, емоційного напруження та депресивних емоцій серед здобувачів зростає. В стані стресу страждають інтегративні функції людини, що призводить до порушень пам'яті, пізнання, судження, мислення та навчання. Ці психологічні стани можуть перешкоджати академічному успіху, оскільки навчальна діяльність тісно пов'язана як з емоційними переживаннями, так і з когнітивною сферою. Процес адаптації здобувачів до навчального процесу в умовах військового стану – довгий та доволі складний, а часом і проблематичний. Цей період пов'язаний із повною відмовою від звичного способу життя та переходом у нову дорослу реальність, де потрібно замислюватися про здобуття професії, виживання в умовах війни, захист себе й близьких, а також підтримку армії.

Війна змінює все, зокрема й ставлення до навчання. Щоб підвищити мотивацію молоді до навчання під час війни, слід проводити різні бесіди та акцентувати увагу на важливості здобуття професійних навичок. Підвищити мотивацію до навчання допоможе оптимізація навчального процесу за допомогою різноманітних інформаційно-комунікативних технологій та організація ефективної системи оцінювання. Важливо також враховувати індивідуальні особливості здобувачів. Водночас, в умовах інформаційної війни, особливої актуальності набуває формування критичного мислення та здатності до розпізнавання дезінформації.

Узагальнюючи викладене, можна зробити такі висновки:

- Соціальна адаптація здобувачів є необхідною умовою для успішного здобуття вищої освіти в умовах воєнного стану. Вона відіграє ключову роль у формуванні особистості та професійного становлення майбутнього фахівця.
- Адаптація до нових, зокрема воєнних, умов відбувається поетапно та потребує певного часу.
- Тривалість адаптаційного процесу залежить як від індивідуальних особливостей здобувачів освіти, так і від специфіки середовища, в якому вони перебувають.
- Соціальна адаптація є глибоко індивідуальним процесом, ефективність і динаміка якого визначаються низкою чинників, зокрема характером особистості, психоемоційним станом, рівнем життєвого досвіду та адаптивними здібностями студента.

Рівень успішності соціальної адаптації здобувача освіти до процесу навчання в умовах воєнного стану істотно впливає на його особистісний розвиток і формування як майбутнього фахівця. Вміння ефективно долати труднощі у процесі засвоєння професійних знань і навичок безпосередньо впливатиме на його майбутню професійну реалізацію та адаптацію до життя загалом.

Література:

1. Каськов І. В. Теоретичні аспекти формування стресостійкості студентів ВНЗ до негативних чинників навколишнього середовища. *Вісник Національного університету оборони України*. 2020. № 1(54). С. 104–110.
2. Левченко М., Феденько С., Форостян Ф. Особливості соціальної адаптації здобувачів вищої освіти до освітнього процесу в умовах воєнного стану. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022.

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей 23-24 квітня 2025 р.

Вип. 52, Т. 2. С. 185–192.

3. Предко В.В., Сомова О.О. Вплив війни на зміну рівня стресу та стратегій збереження життєстійкості українців. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2022. Том 33.72, № 4. С. 89–98.

УДК 159.9.018:[316.47:316.362]:355.01(043.2)

АНАСТАСІЯ МИЦЬКА

здобувачка вищої освіти

Мукачівський державний університет

ІВАННА ЗЕЙКАН

здобувачка вищої освіти

Мукачівський державний університет

ТАЇСА ЯМЧУК

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології

Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СІМЕЙНИХ ВЗАЄМИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасний український соціум переживає глибокі трансформації, спричинені як глобальними тенденціями, так і критичними подіями національного масштабу — передусім, повномасштабною війною в Україні. Внаслідок цього змінюється структура, функції та динаміка сімейних стосунків. Особливо вразливою категорією стають молоді сім'ї, які в умовах воєнного стану стикаються з викликами вимушеної міграції, втрати близьких, економічної нестабільності та психологічної травматизації. У таких умовах вивчення сімейних взаємин, механізмів адаптації, збереження емоційної близькості та стабільності подружжя набуває особливої актуальності.

У психологічній науці сім'я традиційно розглядається як мікросоціальна система, що виконує низку ключових функцій: емоційну, виховну, нормативну, захисну, економічну. Водночас вона є психологічним середовищем формування особистості, де закладаються основи ідентичності, моделюються міжособистісні стратегії поведінки, а також реалізується базова потреба людини в безпеці та прийнятті.

На думку Ю.Є. Альошиної та В.А. Сисенка, якість міжособистісного сприйняття у подружжі визначає рівень взаєморозуміння, здатність до співпереживання та гнучкості у взаємодії. Відображення партнера у внутрішньому світі людини (так зване «дзеркальне» сприйняття) відіграє вирішальну роль у побудові стабільних і задовільних стосунків. У періоди суспільних потрясінь, зокрема під час війни, актуалізуються психологічні захисти, спотворення образу партнера, що може ускладнювати діалог у сім'ї. Тому особливого значення набуває робота над емоційною відкритістю та розвитком емпатійного слухання.

К. Роджерс, один із провідних представників гуманістичної психології, запропонував поняття подружності як глибокої емоційної взаємозалежності,